

ውሳኔ ምስገጃ ዶብ ዝምልከት (6ይ ክፋል)

ኣብ ዝሓልፈ ጽሑፍ ብዛዕባ ሸርሒ ኣሜርካ ኣብ ጉዳይ ኤርትራን ኢትዮጵያን ከምኡ'ውን ብዛዕባ መግለጺ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ብዝምልከት ክጽሕፍ ምዃንይ ኣተንብሄ ኔረ። ብቐደም ተኸተል ብኸምዚ ዝሰዕብ የቕርቦ።

ሸርሒ ኣሜርካ ኣብ ጉዳይ ኤርትራን ኢትዮጵያን

እዚ ኣርእስቲ'ዚ ሓድሽ ነገር ኣይኮነን። ኮይኑ ግን ኩላ ሻዕ ምዝኽኻር ከድሊ ኢዩ። ኣብ ኣርብዓታት፤ ኣጼ ሃይለስላሴ ኣብ ሃገሩ ንግስነቱ ኣብ ዘጠጥሓሉ ኣብ ዝነበረ እዋን ኣማዕድዩ ዝጠመቶ ኣፍደገ ባሕሪ ናይ ጂቡቲን ሶማሊን ኢዩ ኔሩ። ኣብ መወዳእታ ሰላሳታት ከኣ ኣሜርካ ምስ ምውዳቕ ሓይልታት ጀርመንን ጣልያንን ንቐይሕ ባሕርን ሃገራት ዓረብን ንምቁጽጻር ዘማዕደወታ ንኤርትራ ኢዩ ኔሩ። ነዚ ብዝምልከት (Ethiopia at bay) ዝተባህለ መጽሓፍ ብጀን ስፔንሰር ተመልከት። ጀን ስፔንሰር ንነውሒ ዓመታት ኣማኻሪ ኣጼ ሃይለስላሴ ዝነበረ ልኡኽ ኣሜርካ ኢዩ። ዓላማታት ኣሜርካ ሸትኡ መታን ክወቕዕ ንሃጼ ሃይለስላሴ ኣብ ክንዲ ጂቡቲን ሶማሊን ኤርትራ ትሕሸካ ኢሉ ኣብ ሓዊ ዝጠበሰ ሰብ ኢዩ። እምብኣር ሸርሒ ኣሜርካ ኣብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝጸንሔ ጉዳይ ኮይኑ ዓላምኡ ከኣ ስትራተጂካዊ ረብሓታት ኣሜርካ ዘሐሉ ኢዩ። ኢትዮጵያዊያን ዘይነቕሕሉ ነገር እንተሎ ኣሜርካ ንስትራተጂካዊ ረብሓታት ክትብል ብሰላምን ምዕባሌን ኢትዮጵያ ከም ትጻወት ክሳብ ሕጂ ኣይተገንዘቡን ዘለው። ንኣብነት ኣብዚ ቐረባ ዓመታት ኡኳ ዶክተር ሸን ከምኡ'ውን ፓዎል ሄንዚ ከጋግይዎም ከለው ኣየስተውዓሉሉን።

ኣሜርካ እንታይ ኮይና ኢያ ንኤርትራዊያን ምስ ኢትዮጵያ ከየተሓሓዘት ስትራተጂካዊ ረብሓታታ ክተማዕዱዎ ዘይክኣለት? ኣብ ብዙሕ ጽሑፋት ከምንርእዮ ንኤርትራዊያን ከም ተገናገጽቲ ዓረብን ናይ እስልምና ሃይማኖት ተኸተልትን ጌርም ሰለዘወሰድዎ ኢዩ። ብኣንጻሩ ከኣ ንኢትዮጵያ ከም ክርስትያን ሃገርን ተደናጋጽት እስራኤልን ጌርም ሰለዘወሰዱዎ ኢዩ። ብፍላይ ኣብ ምጅማር ብረታዊ ቃልስና ምስ ሃገራት ዓረብ ዝነበሮ ምትእስሳር ኣብ ግምት ብምእታው ንኣረኣእያ ምዕራባዊያን ብኣሉታዊ ሸነኹ ጸልይዎ ኢዩ። ኣብዚ ግን ክፍለጥ ዘለዎ ኣብ ኤርትራ እቲ ኤርትራዊነት ዝብል ኣምር ልዕሊ ክርስትናን እስልምናን ሃይማኖታት ምዃኑ ንምዕራባዊያን ናይ ምርዳእ ሓላፍነት ናትና ናይ ኤርትራዊያን ኢዩ። ሓደ ኤርትራዊ ክርስትያን ካብ ኢትዮጵያዊ ክርስትያንን ኣስላማይ ኤርትራዊን ምርጭኡ ንሓንቲ ክልእት ኡኳ ብዘየማትእ ንኤርትራዊ ኣስላም ኢዩ ዝመርጽ። ብተመሳሳሊ መንገዲ ንሓደ ኣስላማይ ኤርትራዊ ካብ ኣስላማይ ሱዳናዊን ክርስትያን ኤርትራዊ ምርጭኡ ንሓንቲ ክልእት ኡኳ ብዘየማትእ ንኤርትራዊ ክርስትያን ኢዩ። ነዚ ብዝምልከት ኣብ ናይ ኣቶ ኣልምሰገድ ተስፋይ፤ ኣይንፋላለ ትብል መጽሓፍ ተመልከት። እዚ ዘርእየና ኤርትራዊ መንነት ልዕሊ ሃይማኖታት ከምዝኾነ ኢዩ። እዚ ከኣ ኢዩ ምስጢር ዓወት ኤርትራዊያን። ምዕራባዊያን ብሓፈሻ ኣሜርካ ከኣ ብፍላይ ነዚ ሓቂ'ዚ ክፈልጥዎ ብተደጋጋሚ ክነብርሃሎም ይግባእ። ዝኾነ ስትራተጂካዊ ረብሓታት ምስ ስትራተጂካዊ ረብሓታት ኤርትራዊነት ዝብል ኣምር ድኣሉ ክተኣሳስር ዘለዎ እምበር ምስ ሃይማኖት ክዛመድ የብሉን። ብዝኾነ ይኹን መንገዲ ንኤርትራ

ብመነጻር ሃይማኖታዊ ዝምድናታት ምስ ኢትዮጵያ ክትወዳደር የብላን። ንኤርትራ ብመሰረት ስትራቴጂካዊ ኣጠማምታ ማለት ብኤርትራዊ መንነታ ጥራሕ ምስ ኢትዮጵያ ክትወዳደር ይግባእ። እዚ ማለት ከኣ ኣሜርካ ንኤርትራ ምስ ሓንቲ ተአማንትን ክርስትያን ዝኾነት ሃገር ኢትዮጵያ ናይ ግድን ምትእስሳር ብምግባር ስትራቴጂካዊ ረብሓታታ ጥራሕ ተሓልዎሉ መንገዲ ኣይኮነን። እቲ ዝበለጸገ ዘተአማምንን መንገዲ ስትራቴጂካዊ ረብሓታታ ኣሜርካ ክሕሎ ዝክእል ስትራቴጂካዊ ረብሓታት ኤርትራ ምስ ዝክበር ጥራሕ ኢዩ። ኢትዮጵያዊያን'ውን እንተኾኑ ስትራቴጂካዊ ረብሓታታ ኣሜርካ ከቐድሙ ክብሉ ምስ ኤርትራ ኣብ ሓዊ ዝጥበሱሉ ምክንያታይ የብሎምን። ስለዚ ኣብ ቀርኒ ኣፍርቃ ነባሪ ሰላም እንተድኣ ክመጽእ ኮይኑ ብቐዳምነት ኢትዮጵያዊያን ንስትራቴጂካዊ ረብሓታት ኣሜርካ ክብሉ ግዜኦሙን ጉልበቶምን ምስ ኤርትራ ክቆራቐሱ ከጥፍእዎ የብሎምን። ብዓቢኡ ከኣ ኣሜርካ ንኤርትራ ብኤርትራዊነት መንነት እምበር ብሃይማኖት መለክዒ ስትራቴጂካዊ ረብሓታቶም ክሕገጽዮ ኣይግባእን። ኣብ መወዳእታ ከኣ ሓላፍነት ኤርትራዊያን ናይ ምርዳእን ጎስጓስ ምክያድን ኣብ ጸፍሕታት ዲፕሎማሲ ጽዑቕ ክኸውን ይግባእ።

እምብኣር እዚ ኣብ ላዕሊ ተገሊጹ ዘሎ መሰረት ሓሳብ ምርኩስ ብምግባር ስለምንታይ ውሳኔ ውጺኢት ምሕንጻጽ ዶብ ንክትግበር ኣሜርካ ተርኣ ኣይተጻወተትን ክልግል ዝግብኦ ቅኑዕ ሕቶ ይኸውን። ምክንያቱ እዚ ናይ ሕጂ ውሳኔ ንኤርትራ ሓድሽ ተመክሮ ስለዘይኮነ። ቅድም ኢሉ ተመክሮ ናይ ሓኒሽ ስለዘሎ። እዚ ናይ ሓኒሽ ጉዳይ ንኤርትራዊያን ናይ ዘበነ እኒ እኒ ታሪኽ ኣይኮነን። ትማል ትማል ኣብ ቅዲሚ ዓይንና ዝኾነ ጉዳይ ኢዩ። ብመጀመሪያ ስለምንታይ ናይ ሓኒሽ ጉዳይ ንረብሓ የመን ኮይኑ ክውስን ባቕዑ ውልቃዊ ኣርኣኦ ኣሎኒ። ብኸምዚ ዝሰዕብ ክገልጽ ክፍትን ኢዩ።

ኤርትራ ንደሴታት ሓኒሽ ይግብኣኒ ኢዩ ኢላ ክትምጉት ቅንዕና ኔሩዋ ኢዩ። ከምኡ'ውን የመን ይግብኣኒ'ዩ ክትብል መሰላ ኢዩ ኔሩ። እዝኤን ክልቲኤን ሃገራት ግድያት ናይ መግዛእታት ኮይነን ኤርትራ ግዝእት ጣልያን ዝነበረትን የመን ከኣ ግዝእት ኢንግሊዝ ዝነበረት ብክልቲኣዊ ስምምዕ ነዝኤን ደሴታት ከይተተንከፋ ጃላ ኮይነን ክተርፋ ስምምዕ ኔሩወን ኢዩ። ፍልይ ዝብለ ኩነታት ግን ንመራኽብ ክሕግዝ ተባሂሉ ብጣልያን ዝተሃንጸ ናይ መብራሕቲ ዓንዲ ነሩ ኢዩ። በዚ ምክንያት ኤርትራ ነዚ ታርኽዊ ምትእስሳር ኣብ ግምት ብምእትው ይግብኣኒ'ዩ እንተበለት ዝክፍኣላ ኣይነበረን። ኣብዚ ጉዳይ ግን ናይ የመንን ኤርትራን ጥቕሚ ጥራሕ ዘይኮነስ መራኽብ ዘመላለሳሉ ዓለም ለኻዊ ማያት ካብዝኤን ክልተ ሰብ ነገር ሃገራት ሓራ ዝኾነ ምፍጣር ናይ ኣሜርካን ማሕበረ ሰብ ዓለምን ስትራቴጂካዊ ረብሓትታ ዘሕሉ መፍትሕ ክፍጠር ግድን ኢዩ ኔሩ። ኮይኑ ኢዩ ከኣ። ኤርትራ ውሳኔ ቤት ፍርዲ ዓለም ንምክባር ኣብ ምድላው ኣብ ዝነበረትሉ ኣዋን ንእንተታት ማለት ምናልባት ኤርትራ እንተሓንገደት ከምዚ ሕጂ ኢትዮጵያ ትገብር ዘላ ብሓይሊ ነቲ ውሳኔ ንምትግባር ክልተ ናይ ውግእ መራኽብ፤ ሓንቲ ናይ ኣሜርካ ከምኡ ከኣ ሓንቲ ናይ ፈረንሳ ንሓኒሽ ገጸን ይምርሻ ከምዝነበራ ናይ ኣደባባይ ምስጥር ኢዩ። ነዚ ንምርግጋጽ ትግደሱ ኣንብብቲ በቲ ግዜ'ቲ ናይ ሓኒሽ ውሳኔ ዝተሃህበሉ እዋን ዝወጸእ ዝነበረ ዚኤኮኖሚክስ ዝተባህለ መጽሔት ኣገናጽልኩም ክትረኽብዎ ትክእሉ ኢኹም።

ካብዚ ኣብ ላዕሊ ተገሊጹ ዘሎ ሓዊስ ጽውጽዎይ መረዳኦታ ኣሜርካ ናታ ስታራተጂካዊ ረብሓታት ዘሐሉ ኣብ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ኔሩ እንተዘኸኸውን ኣብቲ መፈለጻዎታ ነቲ ውሳኔ ከምዘተግበር ምገባረት ኔራ። ግን ምንም ንኣሜርካ ዘገደሰ ስታራተጂካዊ ረብሓታት ስለዘዩሎ ኣይግደሱሉን እዮም። ምናልባት ኣብዚ ሓደ ሓደ እንታይ ኮይኑ እቲ ናይ ሓምሳታት ዝነበረ ስታራተጂካዊ ረብሓታት ናይ ኣሜርካ ንኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ዘተኣሳስረ ኣበይ ከይዱ ዝብሉ ኣይሰኣኑን ይኾኑ። እዚ ናይ ሓምሳታት ስታራተጂካዊ ረብሓ ማለት ምምስርታ ናይ ራዳር ኣብ ቃኘው ግዝኡ ሓልፍዎ ብሳታላይት ኣብ ቃሕ ዝበሎም ይጥቀሙ ኣለው። ስለዚ ንኣሜርካ በዚ ሎሚ ግዜ ዘገደሶም ነዳዲ ዘለዎ ቦታ ጥራሕ ኢዩ። ነዳዲ ኣብ ሱዳን ምስተረኸበ እንድዮም ጉዳይ ሱዳን ብሰላም ክግርፍ ድቃስ ስእኖም ዘለው። ምስ ደጃዝማቲ መን ተማጓቲ ከምዝብሃል ምስ ኣሜርካ ተራጽምካ ተመሊሹ ንነብስኻ ኢዩ ዝጎድእ። ዓቕሚ እንተተረኸቡ ኣብ ኣሜርካ ሎቢ ዝግበር ሓደ መስርሕ ናይ ኤርትራዊያን ከድሊ ኢዩ። ኤርትራዊያን ሊቃዊንቲ ኣብ ኣሜርካ ዘለው ሓጎጽጎጽ ፓለቲካ ክምዘሎ ኮይኑ ንእሽቶ ጻዕሪ ኣብ ልዕልኡ ማለት ኢዩ ንሱብ ስልጣን ኣሜርካ ጉዳይ ኤርትራ ንምርዳእ ብውልቅን ብጉጅለን ብተገዳስነት ክንቀሳቅሱ ይግባእ። እንድሕሪ ኣሜርካ ብስታራተጂካዊ ረብሓታት ጥራሕ ኮይኖም ዝሰርሑ እንታይ ክንቅርበሎም ንክእል ዝብል ሕቶ ክልዓል ቅኑዕ ኢዩ። እንተኾነ እቲ ጎስጓስ ኣብ ውልቀሰባት ዘቕንዔ ኮይኑ ብሰብኣዊ ርህራሄ ክርእይዎ እሞ ሕዝቢ ኤርትራን ኢትዮጵያን ሰላም ረኺቡ እጩ ኢዩ ብዛዕባ ዕለታዊ መኖባብርኡ ክሓስብ ዕድል ክወሃዕ ብማለት ኢዩ።

ወጻኢ ጉዳይ ፖሊሲ ኢትዮጵያ ንኤርትራ ብዝምልከት

ንግዝኡ ኣበሃህላ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ኤርትራ ብዝምልከት ኣብ ሰለስተ ክፍላት መቐልና ክንርእዮ ንክእል።

- 1ይ፡ 85% ነቲ ውሳኔ ተቐብልናዮ ኣለና፣ ዘይተቐበልናዮ 15% ስለዝኾነ ነዚ ዝርርብ ከድሊ ኢዩ።
- 2ይ፡ ወጻኢ ፖሊሲና ብዛዕባ ኤርትራ ብዝምልከት ነቲ ውሳኔ ብምልኡ ተቐብልካ ምስ ኤርትራ ዝምድና ንምምስራት ኢዩ።
- 3ይ፡ ውሳኔ ምሕንጻጽ ዶብ ንምትግባር ግዴታ ዝብሃል ኣብ ውዕል ኢትዮጵያን ኤርትራን የልቦን ዝብል ኮይኑ ትንታኔኡ ከኣ ከምዚ ዝስዕብ ይኸውን።

1ይ፡ 85% ነቲ ውሳኔ ተቐብልናዮ ኣለና፤ ዘይተቐበልናዮ 15% ስለዝኾነ ነዚ ዝርርብ ከድሊ ኢዩ።

እዚ ኣበሃህላዚ ጠቐላሊ ሚኒስተራት ኢትዮጵያ ኣቶ መለስ ዜናዊ ደጋጊሙ ዝዛረቦ ዘሎ ኢዩ። ነዚ ኣበሃህላዚ ክሰምዕ ከሸኹ ዝዘከረኒ ቀደም ኢሉ ዝሰማዕኸኸዎ ዋሃ ኢዩ። ሓደ ግዜ ሓደ ሰብኣይ ኣብ ቤት መግቢ ኣትዩ በሊዑ ምስ ጸገብ ሒሳብ መታን ከይከፍል ዕንቅርቦብ ካብ ጅቡኡ ኣዊጺኡ ኣብቲ ዝተረፈ መግቢ ብምሕዋስ ዕንቅርቦብ ዘለዎ መግቢ ሸጥኩምለይ ኢሉ ተሰልብጥዎም። ድሕሪ ልዝብ ምግባር ከኣ ከየከፈለ ከምዝሸይድ ተጌሩ ይብሃል። ኣቶ መለስ ዜናዊ ዝበለሓቶ ዘሎ ጉርሒ ዓላምኡ ዝተፈላለዩ ኢዩ። በቲ ሓደ ሸንኽ ባድመ ናይ ኤርትራ ኢያ ስለዝተባህለ ብዓብኡ ሕፍረት ኣለዎ። በቲ ኻልእ ሸንኽ ግን ናይ ነውሕ መደብ ዝዕለመ ኢዩ። ድሕሪ ምህንጻጽ ዶብ ነቲ ውግእ መን ጀምርዎ ዝብል ሕቶ ክልዓል ስለዝኾነ ነዚ ባይታ

ንምጥጣሕ ኢዩ። ምክንያቱ ከምዝፍለጥ ባድመን ከባቢኡን ናይ ኢትዮጵያ ኢዩ ብዝብል ሰብ ኣብቲ ግዜቲ ምጥራር ዝብሃል ኣምር ከምዝነበረ ናይ ቀረባ ተዘክሮና ኢዩ። ኣብቲ ግዜቲ ኤርትራ ዝበለት ድኣ ዘይልዝብ ኢዩ ኔሩ። ነዚ ኡኮ ጳጳሳል መርትዖታት ኣሎ። ኣብቲ ግዜቲ ልዝብ ኣይደልየናን እሎም ንመኮንናትን ተራ ወተሃደራትን ኤርትራ ንክላዘብዎም ዝኸዱ ተኹሲ ኸፍቶም ዝቐተልዎምን ዘቐሰሉዎምን ኢትዮጵያዊያን ደ ኣይኮኑን። ውግእ ኣብ መንጎ ኢትዮጵያን ኤርትራን ዝተጀመረኩ ብሰነኪዚ ጠንቂ ኢዩ። ካልእ እንታይ ጠንቂዶ ኔሩ ኢዩ። ሕጂ ባድመ ናይ ኤርትራ ምዃና ምስ ተረጋገጸ ሐቅነት ናይቲ መበገሲ ውግእ ጠንቂ ኢትዮጵያ ከምዝነበረት ዝሕብር ኢዩ። ኣብዚ ክንጥንቀቕ ዘሎና ግን እቲ ውሳኔ መንገድ ኣበጊሰዎ ንዝብል ነቲ ቤት ፍርዲ ንግድፈሉ።

ንሓደ ናይ መጨረሻን ቀያድን ውሳኔ ሓደ ሰብ 85% ተቐብለዮ እቲ ዝተረፈ 15% ክወሓጠለይ ኣየከኣለን ክብል ከሎ እቲ ሰብ ኣእምሮኡ ስሕቲ ከም ዘሎ ኢዩ ዘርእየካ። ንዝቐረበሉ መኣዲ 85% ምስ በልዔ ነቲ ኣተረፈት 15% መርዚ ከይህልዎ ስለዝጠርጠርኩዎ ገዲፈዮ ንዝብልካ እንታይ ትብሎ። ጸግብካ እምበር ንሕፍካዶ ትብሎ። እቲ ዝሓይሽ ኣይተ መለሰ ዘይናቱ ሂቡ ናቱ ከኣ ሽፋ ይግበረልይ ኢሉ ኣብ ልዝብ ኣትዮ ብድሕሪኡ ስጋይ ስታኻ እንዳተባህለ ነቲ የሕዋት ዝኾነ ሕዝቢ ኤርትራን ሕዝቢ ትግራይን ሰላምን ቅሳነትን ዝህብ ከምኡ ከኣ ምልኡ ዓቕሞም ነቲ ሓባራዊ ዝኾነ ጸላኢ ሕማማት፣ ድንቁርና፣ ጥሜት ዝኣመሳሰሉ ብምትሕብባርን ብምርድዳእን ከምዘውገድ ክግበር ምቶኻእለ። ኮይኑ ግን ከምዚ ሓደ ዝበሎ ኣብቲ ኩርሲ ናይ ሃጼ ሃይለሳሌ እቲ ኣንኡሽተይ ከልቢ ሃጼ ሃይለስላሴ ዝነበረት ሸይናትላ እንዲያ ኣብኣ ኮፍ ዝበል ክንደየናይ ከይጥዒ።

2ይ፡ ወጻኢ ፖሊሲና ብዛዕባ ኤርትራ ብዝምልከት ነቲ ውሳኔ ብምልኡ ተቐብልካ ምስ ኤርትራ ዝምድና ንምምስራት ኢዩ።

እዚ ኣብሃህላዚ ወረጃታት ዝብልዎ ልክዕ ከም መዓር ወለላ ኢዩ። ኣብ ኣዲስ ኣበባ “ቁጭ ይበሉ” ዝብሃል ናይ ሰረቕቲ ሜላ ኣሎ። እዚ ከኣ ከምዚ ዝድግፉኻ እንዳመሰሉ “ኣባቴ ቁጭ ይበሉ፣ ቁጭ ይበሉ” እንዳበሉ ኣብዚ ኣፍልብኻን ሕቕኻን ሕዞም ኮፍ ኣንዳበሉ ሃሰስ እሎም ኣብ ጃብኻ ዝረኹበዎ መንደዮም ይምርቀፉ።

ኣብዚ ቐረባ እዋን ዝወጸ መግለጺ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ወጻኢ ጉዳያት ፖሊሲ ኢትዮጵያ ንኤርትራ ብዝምልከት ከምዝበሎ ነቲ ውሳኔ ምሕንጻድ ዶብ ብምልኡ ተቐብልካ ዝምድና ምስ ኤርትራ ምምስራት። ኢትዮጵያ ትደልዮ ናይ ወደብ ኣጠቓቕማ ብክልቲኣዊ ስምምዕ ከምቲ ቅዲሚ ሕጂ ብዝነበረ ኣገባብ ዘይኮነስ ዓለም ሸኻዊ ሕግታት ምርኩስ ብምግባር ይኸውን ይብል። ኤርትራ ናይ ጸዓት ምምንጫው ዓቕሚ ስለዘዩብላ ካብ ኢትዮጵያ ክትጥቀም ትክእል ኢያ ይብል። ኣብ ውሽጢ ጉዳይ ኤርትራ ዘእቲው ምክንያት የብልናን ዝብልውን የጠቓልል ኢዩ። እዚ ኩሉ ኣብሃህላ ኣብ ተግባር እንተዝውዕል ብሓቂ ጥዑይ ዝምድና ተፈጠሩ ኩሉ ዓቕምታት ክልቲኡ ሕዝብታት ኣብ ረብሓ ክልቲኡ ምወዓለ ኔሩ። ግን እቲ ሕቶ እዚስ ብሓቂ ንክሰርሓሉ ተባሂሉ ድዩ ተሓንጺጹ ወይስ ንዲፕሎማሲያዊ ሃልኪ? እቲ ንክሰርሓሉዮ ዝብል እስከ ይጽንሓልና። ከመይሲ ብዕራይ ምስ ሓራዲኡ ይውዕል ከም ዝብሃል ከይንግራህ ብማለት ኢዩ። ኣብቲ ንዲፕሎማሲያዊ ሃልኪ ኢዩ ዝብል ነጥብ ግን ምናልባት ግዜ ንምዕዳግ ኣብልካም ንምሕንጻድ ዶብ ንምድንጓይ ኣብ መጨረሻም ንተጽዕኖ ዓለም ሸኻ ኣዳህልልካ ሓገዛት ንምርካብ ዝዓለመ ክኸውን ይክእል። ብክኸውን ይክእል እልካ ምዘራብ ይምረጽ። ምክንያቱ እቲ ከባቢ ብመጽናዕታዊ ኣሃዛትን መደምደምታታትን ዝድገፍ ስለዘይኮነ ከምኡ ንምግባርውን ኩነታት

ሰለዘዮፍቅድ ካብ ክኸውን ይኸእል ሓልፍካ ካልእ ስነ መጎተ ክቐርብ ኣይክእልን ኢዩ።

እምብኣር ካብ ብዝሒ ሓደቲ ካብቲ ዝተባህለ ፖሊሲ ኢትዮጵያ ንኤርትራ ዝምልከት ብዝዕባ ጸዓት ዝተባህለ ግን እቲ ኣዚዩ ዘሰደምም ነጥቢ ኮይኑ ንረክቦ። ሓቂዩ ኤርትራ ጸዓት ብዝምልከት እቲ ብቐሊሉ ማለት ካብ መንጫዕታታት ኣፍላጋት ዝርከብ የብላን። ካልእ ግን ኣብ ሰላም ግዜ ክተፍርዮም ትክእል ናይ ጂኦተርምክ ጸዓት፣ ናይ ጸሓይ ጸዓት ከምኡ'ውን ናይ ነፋስ ጸዓት ምስቲ ዘለዎ ናይ ብዝሒ ሕዝባ ኣብ ግምት ብምእታው ጽግዕተኛ ከይኮነት ነብሳ ክተመሓደር ትክእል ኢያ። ነዚ ነጥቢ ውርጽጽ ብዝበለ መንገዲ ክቐርቦ ኢዩ። ልክዕ ኢዩ ኢትዮጵያ ከም ኅረቤት ሃገር መጠን ተፈጥሮ ብዝዓደላ ጸጋ መሰረት ጸዓት ኣኺሉ ተሪፉ ንዘፍረዮ ኤርትራ ከኣ ካብዚ ጸጋዚ እንተተቐሰየት ዝወጸ የብሉን። ይኹን እምብር ኤርትራ ርእሳ ዘይትክእል ሰለዝኾነት ምስ ኢትዮጵያ ክትጽጋዕ ኣለዎ ዝብል ኣምር ግን ንምብርዓኑ ኩሉ ዝክኣል ነገራት ክግበር ኣለዎ ንማለት ኢዩ። ከምዚ ሰለዝኾነ ከኣ ኢዩ ኣብ ሕርግህ ብክንደይ ጸዕሪ መመንጨዊ ጸዓት ዝተመሰረተ። ኢትዮጵያ ግን ኮነ ኢላ ብፍላይ ማለት ብዝያዓ ነዚ ትካል'ዚ ክተዕኑ ዝሃቀነት ንክልእ ዘይኮነ ኤርትራ ጽግዕተኛ ኢትዮጵያ ንምግባር ዝዓለመ ከምዝነበረ ውዕሉ ምስ ሓደረ ይግለጸልካ።

ወደባት ኤርትራ ልክዕ ከምቲ ተፈጥሮ ንኢትዮጵያ ኣፍላጋት ዝዓደላ ከምኡ ከኣ ንኤርትራ ትዕድሎታ ኢዩ። ብዓለም ለኻዊ ሕግታት ምርኩስ ብምግባር ኢትዮጵያ ክትጥቀመሉ ድልየት ከምዘለዎ ምግላጻ ከኣ ጽቡቕ ኢዩ። ቅድምዚ ግን ክንቡርኩት ከይንቡርኩት ኣብ ማይ ዘለዎ እዋ ንብጻሕ ብድሕሪኡ ንክልቲኡ ሕዝብታት ዝጠቐም ተላዝብካ ዝፍታሕ ጉዳይ ይኸውን። እዚ ዘባእስ ነጥቢ ኣይኮነን። ኮይኑ ግን ፓርላም ኢትዮጵያ ብዕሊ ዝኣወጀ ውግእ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እንዳሃለወ ዘልልካ ኣብ ከምዚ ዓይነት ህውተታ ምእታዊ እቲ ዝድለ ዘሎ ንዲፕሎማሲያዊ ሃልኪ ምኃኑ ይግለጸልካ። እምብር ተጻብኦ ጠጠው ክብል ካብ ዝፍረም ድኣ ድሮ ሰለስተ ዓመት ሓሊፉ እንዲዩ። ሓቂ እንተዝህልዎም ፓርላማ ኢትዮጵያ ካብ ምእካብ ዓዲ ኣይወዕ ለን ነቲ ኣውጂናዮ ዝነበርና ውግእ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ኣልዕልናዮ ኣሎና ዘይብሉ። እቲ ኣዋጅ ኡኩ ከም ዘለዎ ኮፍ ኢሉ ኢዩ ዘሎ። ንምኃኑኽ ኣቶ ሊሎይድ ኣክሲወርዚ ብዛዕባዚ ዝተጠቐሰ ኣዋጅ ኣፍልጦ ይህልዎዶ ይኸውን። ሓየት ዝኾነ ዕ ወት ሰብ እንተዝርከብ እዋ እዛ ነጥቢ'ዚ ንኣቶ ሊሎይድ ኣክሲወርዚ ሕሹኽ ዝብለለይ እንተዝርከብ ኢየ ዝብል።

ኣብ ውሽጢ ጉዳያት ኤርትራ ዘእቲ ምክንያት የብልናን ዝብል ነጥቢ ግን ከም ጆክ ወሰዲካ ክትስሕቐሉን ክትዋዘዩሉን ዝክኣል ኢዩ። ኣብ ውሽጢ ጉዳያት ኤርትራ ዘየእቲ ምክንያት እንታይ ረብሓ ንኢትዮጵያ ሰለዘለዎ ኢዩ ሕጂ ይጽንሓልና ዝብሃል ዘሎ። ምክንያቲ እንዲሕሪ ረብሓ ንኢትዮጵያ ኣለዎ ኮይኑ ማለት ንኤርትራ ብዘይጎድእ መጠን እቲ ኣድካ ምትእትታው ኣብ ውሽጢ ጉዳያት ኤርትራ ረብሓ ኣይረኽብሉን ማለት ኢዩ። ብኣንጻር'ዚ ግን እድና ከየተኣታተና ባዕላቶም ኤርትራዊያን ንኢትዮጵያ ዘርብሕ ኩነታት ክፈጥሩ እዮም ዝብል ሜላ እንተኾይኑ ግን ምስ ግዜ ዝርኤ ጉዳይ ስለ ዝኾነ ንርኢ እልካ ምዕጻወ ይምረጽ።

ጌይ፣ ውሳኔ ምሕንጻጽ ዶብ ንምትግባር ግዴታ ዝብሃል ኣብ ውዕል ኢትዮጵያን ኤርትራን የልቦን ዝብል።

እዚ ነጥቢ'ዚ ኣቶ ሰዮም መስፍን ዝሓለፈ ቅንያት ኣብ ዋዕላ ሕብራት ሃገራት ዘስምዖ መደረ ኢዩ። ብመሰረቲ ሓደ በዓል ስልጣን ኢትዮጵያ ነቲኣ ናይ 3000 ዓመታት

ታሪክ አለዋ ትብሃልን አብ ሕቡራት ሃገራት ይኹን ቅድም ኢሉ ዝነበረ ሊግ ዓለም ለኽ ሃገራት ብምስታፍ ዓቢ ተመክሮ ዘለዎ ሃገር ወኪሉ ክሃረቦ ዝግባእ አይኮነን። ነውሪ ኢዩ። ከምዚ ኸማይ ዝመሰለ ነቲአ ውልቅና ጥራሕ ንውክል አብ ዘረባ ይኹን አብ ጽሑፍ ጌጋታት ምስ ዝርከብ ውርደት ይኹን ሓላፍነት ናይቲ ጌጋ ብውልቀ ደረጃ ንስከሞ ጉዳይ ስለዝኾነ እቲ ጉዳኣት አብ ግምት ዝኣቱ አይኮነን። ሃገርን ሕዝብን ወክልካ ዝግበር ግን ጉዳእቱ ኣዚዩ ኩብድ ኢዩ። በዚ ምክንያት ኡኮ ኢዩ ንሓደ በዓል ስልጣን ሊቃውንቲ፣ ለባማት ዓበይቲ ሰባት ከም ኣማኻርቲ ዝቕጸሉ። በሉ እስከ አብ ስምምዕ ኣልጀርስ ተጠቂሱ ዘሎን ከምኡውን ምዕራፍ 7 ቻርተር ሕቡራት ሃገራት እንታይ ከጣቡብ ኢዩ ተቐልሙ ዘሎ። ዶስ ጽሕጋር ደርሆ ኮይኑ። ቅዲሚ ነዚኤን ክልተ ዓንቀጻት ምትንታነይ ዝሓልፈ ጉዳይ ኣልጂሊ ኣብነታት ከቕርብ ኢዩ።

አብ ናይ ሓኒሽ ጉዳይ ኤርትራ ነቲ ውሳኔ ኣይቅበሎን ኢዩ እንተተብል ኔራ ክስዕብ ዝክእል ኩነታት ልዕል ኢሉ ተገሊጹ ኔሩ። ስለዚ ነቲ ውሳኔ ናይ ዓለም ቤት ፍርዲ ኣይቅበልን ዝብል ዝክተል ሳዕቤናት ኣሎ። ርሑቕ ከይከድና አብ ሰርቢያ ይኹን አብ ናውንዳ ቅትለት ንጹሃት ሰባት ፈጽሞም ተባሂሎም ኣብዚ ናይዚ ዓለም ለኻዊ ቤት ፍርዲ ዝተሞህበም ብይን ተቐብሎም መቕጻዕቶም ይፍጽሙ ኣለዉ። ክልተ ዜጋታት ሊብያ ቅድሚ ዓሰርተ ዓመት ኣቢሉ አብ ሰማይ ዝተፈንጀረት ኣውሮፕላን ፈጽምክሞ ንዝተባህልዎ ገበን ኣብዚ ናይዚ ዓለም ለኻ ቤት ፍርዲ ኢዩ ተበይንዎም። አብ ርእሲዚ ከምዚ ተደጋጊሙ ዝግለጽ ዘሎ ኢትዮጵያ ጥራሕ ኢያ ንመጀመሪያ ጊዜ ብይን ናይዚ ቤት ፍርዲዚ ትነጽግ ዘላ። እቲ ኹይኑ እቲ ኢትዮጵያ ንል ኣባልጌ ምዕራባዊያን ስለዝኾነት ቀበጥበጦም ኣሻድንዎ ኢዩ። ምዕራባዊያን ንሕጊ ዓ ምጽጸም ዝገብርዎ ዘለዉ ኣድልዎ አብ ልዕሊ ኤርትራ ብዝኾነ ይኹን መንገዲ ተጣብቑቲ ሰብአዊ መሰላት መስሎም አብ ልዕሊ ኤርትራ ክገብርዎ ንዝህቅንዎ ምስምሳት ሚዛኑ ትሑት ኢዩ ክኸውን ዝክእል። ምክንያቱ ጽባሕ ንጉሆ ንኤርትራ ብዝምልከት እዚባ እዚ እንተበሉ እታ ናይ መጀመሪያ ሕቶ ትቕርብ እንታይ ኮንኩም ድኣ ንምትግባር ውሳኔ ምሕንጻጽ ዶብ ጎሸኹሞ ትብል ክትኸውን ኢያ። ኢትዮጵያ ብወገና ብዓቢኡ ዓለም ዝፈረዶ መሰል ኤርትራ እንዳገሃሰት ከላ ብዛዕባ ምግሃስ መሰላት ክትዛረብ ኣየምሕረላን ኢዩ። ቀጺሉ እቲ ዓንቀጻት ብምቕራብ ናይ ሎሚ ጽሑፍ ክድምደም ኢዩ። ብመጀመሪያ ኤርትራን ኢትዮጵያን ተስማምዒን ኣብ ቅድሚ ዓለም ዝተመሓሓሉ ዓንቀጽ 6 ንርኤ። ከምዚ ዝስዕብ ከኣ ይብል።

Article 6

- 1. This agreement shall enter into force on the date of signature.
- 2. The parties authorize the Secretary General of the OAU to register this agreement with the Secretariat of the United Nations in accordance with article 102(1) of the Charter of the United Nations.

በዚ ኣብ ላዕሊ ተጠቂሱ ዘሎ ዓንቀጽ መሰረት እቲ ውዕል ኣብ ሕቡራት መንግስታት ተመዝግቡ። ምስ ተመዝገቡኽ እንታይ ይሰዕብ። ቀጽሉ ዘሎ ዓንቀጽ ንመልክት።

Article 102

3. Every treaty and every international agreement entered into by any Member of the United Nations after the present Charter comes into force shall as soon as possible be registered with the Secretariat and published by it.
4. No party to any such treaty or international agreement which has not been registered in accordance with the provisions of paragraph 1 of this Article may invoke that treaty or agreement before any organ of the United Nations.

እዚ ኣብ ላዕሊ ተጠቂሱ ዘሎ ዓንቀጽ እንታይ የስዕብ? ነዚ ዝቐጸል ምዕራፍ የስዕብ።

CHAPTER VII

ACTION WITH RESPECT TO THREATS TO THE PEACE, BREACHES OF THE PEACE, AND ACTS OF AGGRESSION

Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

Article 40

In order to prevent an aggravation of the situation, the Security Council may, before making the recommendations or deciding upon the measures provided for in Article 39, call upon the parties concerned to comply with such provisional measures as it deems necessary or desirable. Such provisional measures shall be without prejudice to the rights, claims, or position of the parties concerned. The Security Council shall duly take account of failure to comply with such provisional measures.

Article 41

The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.

Article 42

Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.

ዘኸሪ ንሰማኢታትና

ተስፋጫካኤል ዮሃንስ

ኦሰሎ ኖርወይ

<mailto:teckle3@hotmail.com>

<http://www.afronorway.com>